

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

Universitätsbibliothek Paderborn

Philippi Clüveri[i] Germaniæ Antiquæ Libri tres

Clüver, Philipp

Lugduni Batavorum, 1631

Cap. XXXIII. De physiologiâ, geographiâ, & astrologiâ: ubi variæ ostenduntur temporis distinctiones.

urn:nbn:de:hbz:466:1-44541

& aquam superatura. Aquarum superatio jam dudum fuit in diluvio: nec ulla ampliùs futura. Mundum quia ἀφροπον crediderunt, idem de ignis superatione eos sensisse puto, quod Græcorum Latinorumque sapientes: de quibus ita Cicero, in secundo de naturâ deorum: *Ex quo eventurum nostri putant id, de quo Panætium adubitare dicebant; ut ad extremum omnis mundus ignesceret; cum, humore consumto, neque terra ali possit, neque remeare aër: cuius ortus, aquâ omni exhaustâ, esse non possit. ita relinqui nihil præter ignem: quo rursùm animante, renovatio mundi fieret, atque idem ornatus oriretur.* Certè inter Christianos etiam theologos nunc sunt, qui mundum igni non omnino absumptum, sed tantùm purgatum iri arbitrentur. Cui sententiæ magorum quoque theologia convenire videtur. ex quâ ita Plutarchus, in libro de Iside: τῆς ἢ γῆς ἀπὸ πῦρος καὶ ὕδατος ἵστανται, ἕνα βίον ἔμιαν πολιτείαν ἀφροπον μακροζων καὶ ὁμογενῶσαν ἀμύμων ἡμετέρας. id est: *Terrâ aquabili & planâ factâ, unam vitam, unamque civitatem ac rempublicam beatorum hominum universorum, unâque linguâ utentium, fore.* Hactenus igitur gentium theologiam, de mundi & hominis creatione, statu, atque conditione, repetiisse sufficiat.

CAPVT XXXIII.

De physiologiâ, geographiâ, & astrologiâ: ubi varia ostenduntur temporis distinctiones.

THEOLOGICA, & historica, de mundi, angelorum, hominisque creatione, 20
statu, & conditione, postquàm absolvimus, reliquum est, uti de physiologiâ, geo-
graphiâ, & astrologiâ pauca quædam dicamus.

Cæsar, dicto sæpius comment. VI, de Gallorum Druidis ita tradit: *Multa prætereà de sideribus atque eorum motu, de mundi ac terrarum magnitudine, de rerum naturâ disputant, & juventuti transdunt.* Mela, lib. III, cap. 11: *Habent tamen & sacundiam suam, magistrosque sapientia Druidas. Hi terræ mundique magnitudinem, & formam, motus cæli ac siderum, scire profitentur.* Cicero, de divinatione lib. I: *Et in Galliâ Druides sunt. è quibus ipse Divitiacum Aedum cognovi; qui & naturæ rationem, quam physiologiam Græci adpellant, notam esse sibi profitebatur.* Hæ quoque philosophiæ partes non à Gallis demum in Galliâ, aut à reliquis Celtis in antiquissimâ illâ Celticâ fuerunt repertæ; sed ab ipso jam inde ADAMO, 30 primisque ejus posteris exortæ; postque terrarum inundationem unâ cum Celtarum gente in Celticam delatæ: quemadmodùm ex eadem etiam origine ad alias quoque gentes promanarunt. Adamus autem earum doctrinam scientiamque habuit, cum reliquâ sapientiâ, de quâ hactenus disertum, ab ipso DEO, rerum omnium auctore; ut supra, cap. XXI, dictum est. unde & Aegyptii à suo Theuth, & Græci, Latini, Gallique, & aliæ gentes, à Mercurio artium inventionem sese habere prædicarunt. De rerum igitur naturâ quum multa Galli, teste Cæsare, disputaverint; eadem ferè eos disputasse atque sensisse, quæ Græci, Latini, Aegyptii, Indi, & alii populi, haud dubium est. De terrarum quoque ac mundi magnitudine, & formâ, quum multa disputaverint; eadem haud dubiè de his statuerunt, quæ prædicti populi. Strabo, lib. XV ita de Indis, ex relatione Megasthenis: Περὶ πολλῶν ἢ πῆς 40 ἔλλαξεν ὁμοδοξῆν. ἐν ἡμετέροις ὁ κόσμος, καὶ φασὶν εἶναι, καὶ οὐρανὸν ἕν. id est: *De multis eos cum Græcis sentire: ut, mundum ortum habuisse, interiturumque, & esse rotundum. terram verò in medio universi esse positam.* Plinius, lib. II, cap. II, de ejusdem mundi formâ: *Formam ejus, in speciem orbis absoluti, globatam esse, nomen in primis, & consensus in eo mortalium, Orbem adpellantium, sed & argumenta rerum docent.* Sed & de cæli siderumque motu multa quæ disputarunt, eadem, aut similia haud dubiè fuerunt, quæ de his Indi, Græci, Aegyptii, Aethiopes, & Assyrii tradiderunt. quidpe astrologiam quoque à primo mortalium Adamo profluxisse, quem Zoroastrem adpellavit Oriens, supra, cap. XXI, dictum est. Adamus verò ab ipso eam, ut reliqua, habuit Deo. unde Aegyptii, à suo Theuth eam se accepisse, prædicarunt, testibus, Platone in Phædro, Diodoro lib. I, Strabone lib. XVII. 50 Verba divi Mosis, in lib. genef. cap. I, vers. XIV, sunt hæc: *Postea dixit Deus: Sunt luminaria in expanso cæli, ad distinctionem faciendam inter diem & noctem; ut sint in signa tum tempestatibus, tum diebus, & annis.* Si sidera Deus in eum condidit finem, uti & annos, & annorum parteis, id est, menses, atque dies distinguerent; non sibi, ut qui his signis opus minimè habebat; sed mortalium generi, quod mox conditurus erat: haud dubiè conditarum rerum usum primo mortalium Adamo exposuit. Postmodùm verò, ut deorum hominisque primam originem, sacrorumque institutum, sic astrologiæ quoque inventum sibi suoque solo quæque gens adscripsit: quod de Aegyptiis, de Aethiopibus, de Babyloniis, de Persis,

Aegyptiis haud ita dudum, ut paucis dicam, institutum, ad omnes pariter homines dimanavit. nam
 priscis Græcis, quantum mihi equidem constat, notus is mos non fuit. Sed quia is nunc omnibus simul
 mortalibus, simulque ipsis Romanis usitatus est, veluti patrio quodam instituto, paucis disseram, quâ
 ratione, & quo pacto ita constitutus sit. Addit hinc rationes duas, è mathematicorum sive
 astronorum disciplinâ desumptas. Verùm non ab Aegyptiorum demum astronomis,
 paullo ante Dionis ætatem, hunc morem fuisse inventum; sed jam inde ab ipso mundi
 primordio primis mortalibus observatum; sacro nos tutius credimus divi Mosis testi-
 monio, simulque reliquorum gentium exemplis, quæ ipse heic citat Dio. Quin jam Iocce
 ferè annis ante Dionem Herodotus hoc adscripsit, ceu antiquissimum institutum, Aegy-
 10 ptiis, lib. II, his verbis: καὶ τὰς ἀλλὰ Αἰγυπτίους ἐστὶ ἐξ ἀρχαίων μὲν τὴν ἡμέραν ἐκείνην ἵσταν ὅτι ἐστὶ
 id est: Alia insuper ab Aegyptiis sunt inventa; ut, quis mensis, diesque ejus deorum sit. De
 Indis haud obscurum testimonium est apud Philostratum, lib. III, de vitâ Apollonii:
 ubi hæc leguntur verba de Iarchâ, Brachmanum pontifice; φησὶ δὲ ὁ Δάμις, καὶ δαδύ-
 λιος ἐπὶ τῆ Ἰάρχου τῷ Ἀπολλωνίῳ δαδύλῳ, τὴν ἐπὶ ἑπταήμερον ἀστέρων ἕς Φορβὴν τῷ Ἀπολλωνίῳ ἕξ ἑνα
 πέντε τὸ ὄνομα τῶν ἡμερῶν. id est: Tradit Damis, Iarcham quoque VII annulos Apollonio dedisse,
 à VII stellis cognominatos. quorum singulis diebus singulis gestabat Apollonius, juxta dierum no-
 mina illos distingvens. Græcis eundem morem fuisse observatum, præter Dionis testimo-
 nium, patet etiam ex Clementis Alexandrini Stromatum lib. VIII; item è Justini Martyris
 apologiâ secundâ; è Sozomeni lib. I, cap. VIII; & ex aliis auctoribus. Apud Justinum, inter
 20 alia, hæc leguntur: τὸ δὲ ἕκλις ἡμέραν κοινῆ πάντας τῶν σωτηρίων ποιούμεθα, ἐπὶ δὲ πρώτῃ
 ἐστὶν ἡμέρῃ ἐν ἧ ὁ θεὸς, τὸ σάββατον. Ἐτὶ ἄλλω ἡμέρῃ, ἡσυχίαν ἐποιεῖται. id est: Solis die communes
 cætus & conventus facimus; si quidem hæc prima est dies, quâ Deus, caligine dispulsâ, mundum
 condidit. De Romanis ita Isidorus, etymologiar. lib. V, cap. XXX: Dies dicti à diis: quorum no-
 mina Romani quibusdam sideribus sacraverunt. primum enim diem à Sole adpellaverunt; qui prin-
 ceptus est omnium siderum; sicut & idem dies caput est cunctorum dierum; secundum à Lunâ, quæ Soli
 & splendore & magnitudine proxima est; & ex eò mutuatur lumen: tertium à stellâ Martis: quar-
 tum à stellâ Mercurii: quintum à stellâ Jovis: sextum à Veneris stellâ: septimum à stellâ Saturni.
 Idem tradit & Aufonius in eclogario; & Beda in libro de ratione temporum, & item in
 hymnis. Idem Isidorus eodem libro, cap. XXXII: Hebdomada numero VII dierum dicta est:
 30 quorum repetitione & menses, & anni, & sæcula peraguntur. Celtas quoque, & in his maxi-
 mè Germanos nostros, eundem VII dierum observasse ritum, patet vel inde, quòd is
 dies, qui Græcis fuit Ἑρμῆος, Latinis Mercurii, priscis Germanis cognominatus fuit Go-
 dansdagh, & Wodansdagh, à Godan, sive Wodan, eorum deo, qui Græcis Ἑρμῆς, Latinis
 Mercurius; ut suprâ, cap. XXVI, ostensum: & is, qui Græcis Ἰούδος, Latinis Jovis, nostris fuit
 Thorsdagh, & Thonarstagh, à Thor, sive Thonar deo, qui Græcorum Διὸς, sive Ζεὸς, & Lati-
 norum Jupiter: & qui Græcis Ἑρῆρας, Latinis Veneris; nostris Fridagh, & Fredagh, &
 Frigdagh, à Fria, seu Freâ, sive Friggâ deâ: quæ Græcis Ἀφροδίτη, Latinis Venus. sic deni-
 que & Solis diem nostri dixere Sondagh, à deo Son, qui Latinis Sol: & Lune diem, Manedagh,
 à deâ Mane, quæ Μῆνη Græcis & Σελήνη, Latinis Luna. Sed & Sarmatas (qui postmo-
 40 dùm dicti fuere Slavi) sua septimanis distinxisse temporis spatia, indicat haud obscurè Hel-
 moldus, in chronico Slavorum, libro I, capite LXXXIV, his verbis: Accidit, ut in transitu
 veniremus in nemus. illic inter vetustissimas arbores vidimus sacras quercus; quæ dicata fue-
 runt deo terra illius Pronen: quas ambiabat atrium, & sepes accuratior, lignis constructa, conti-
 nens duas portas. præter penateis enim, & idola, quibus singula opida redundabant, locus ille
 sanctimonium fuit universa terra: cui flamen, & feriaciones, & sacrificiorum varii ritus depu-
 tati fuerant. illic enim secundâ feriâ populus terra, cum flamine & regulo convenire solebant, pro-
 pter judicia. En, undenam hæc apud barbaros & veri Dei etiamdum parum gnaros homi-
 nes, Christianorumque religionis, non modò Hebræorum, acerrimos hosteis, secundæ fe-
 rie, id est, diei Luna, perpetua observatio, cum Hebræis, Indis, Græcis, Latinis, Celtisque
 50 communis, nisi ex vetustissimâ illâ omnium gentium consuetudine, quæ originem cepit
 cum ipso simul mundo? Ex hætenus igitur dictis satis jam constat, septimanarum usum
 non post Christianismum tandem Europæis, ut magni docent viri, sed jam inde à primâ
 haud dubiè ex Asiâ in Europam migratione fuisse receptum.

Sed alia hinc rursus temporis distinctio fiebat per mensium spatia. De his ita Censori-
 nus, in libro de die natali: Mensium genera duo: nam alii sunt naturales, alii civiles. naturalium
 species due: quòd partim Solis, partim Lune esse dicuntur. secundum Solem fit mensis, dum Sol
 unumquodq; in Zodiaco orbe signum percurrit. Lunaris est autem temporis quoddam spatium à novâ
 Lunâ. Civiles menses sunt numeri quidam dierum, quos unaquæque civitas suo instituto observat;

ut nunc Romani à Kalendis in Kalendas. Naturales & antiquiores & omnium gentium communes sunt. Julianus in hymno, regi omnium rerum Soli dicato: οἱ μῶνες ἀπαντὶ ἴσθ' ἰσθ' τοῖς ἀλλοῖς, αἷς ἔσθ' εἰσθ' αἷν, δὸν δ' ἑλθῶν ἀρβμὲν) μῶνοι ἢ ἡμῶν & Αἰγύπτιοι πρὸς τῆς Ἡλίας κινήσεως ἐκάστῃ μετρηθῆναι ἐν αἰσθ' τῆς ἡμέρας. id est: *Menses omnibus aliis mortalibus, ut breviter dicam, à Lunā numerantur: soli nos atque Aegyptii ad Solis motus cujusque anni metimur dies.* Ergo & Celtæ nostri, secundum Lunæ motus revolutionesque suos computarunt menses. quod equidem ignorare Julianus haud potuit, ut qui diu in Galliâ & ad Rhenum egerat. Facit huc etiam, illud, quod paullo antè ex Tacito adductum: *Cœunt, nisi quid fortuitum & subitum inciderit, certis diebus; cùm aut inchoatur luna, aut impletur.* Sed disertum ejus rei testimonium est apud Plinium, lib. xvi, cap. ultimo: ubi de lectione visci apud Gallos loquens; *Petitur, inquit, 10 ante omnia sexta lunâ; quæ principia mensium, annorumque iis facit, & sæculi, post tricesimum annum.* Sed id ipsum & nomen indicat. nam à Lunæ vocabulo MANA, MANE, MONA, MONE, dictus est Celtis mensis MANAT, MANET, MONAT, MONET: ut & apud Græcos οἱ μῶνες δὸν δ' ἑλθῶν & ab eodem vocabulo Latinorum MENSES; ut suprâ, cap. xxvii, ostensum. quo etiam argumento perspicitur, Romanis quoque & Græcis non solares ab initio, sed lunares fuisse menses. Principium igitur mensium non à primo statim, sed à sexto demum novæ lunæ die fecisse Celtas, ex Plinio patet. Ratio ejus rei superiore capite explicata, ubi de creatione hominis actum est.

Alia iterum temporis fiebat distinctio per annorum spatia. Anni spatium complureis gentes Lunæ decursu terminasse, satis notum est. quâ de re plura cognoscere qui velit, 20 magni Scaligeri legat opus de emendatione temporum. In istis gentibus fuisse & Celtas nostros, disertè testatur Plinius, loco prædicto. Cæterum uti τὸ νυχθημέρον, sic anni quoque initium à nocte inchoasse Gallos, auctorem paullo antè audivimus Cæsarem. Germanos idem fecisse, haud dubium esse potest, quando & ipsi τὸ νυχθημέρον à nocte inceperunt.

Alia denique temporis distinctio mortalibus observata est per quatuor anni partes; quarum nomina Latinis, *Ver, Aestas, Autumnus, Hiems.* Hanc DEUS an Adamo ab initio dederit, nec ne, haud temerè dixerim. Ovidius μετμορφ. lib. i, de aureo sæculo, quod Adami lapsum antecessisse, superiori capite dictum;

Ver erat aeternum, inquit.

de argenteâ autem ætate, quæ lapsum Adami statim sequuta;

Iupiter antiqui contraxit tempora veris:

Perque hiemes, aestusque, & inaequales autumnos,

Et breve ver, spatium exegit quatuor annum.

Quæ sanè gentilis hominis opinio, si cum nostrorum theologorum sententiâ conferatur, haud perinde absona videri possit. quidpe Adamum, quem divini mandati transgressione felicitatem, quâ antè fruebatur in paradiso, amisisse omnem scimus, æterni quoque illius veris jocunditate fructuq; simul privatum fuisse, probabile erat. Verum, quum ætates hiemesque nullâ aliâ re, quàm solis accessu recessuque terris fiant; sol autem ad hoc mun- 40 & hiemis & æstatis distinctiones jam inde ab solis origine exstiterint. Nec quidquam huic sententiæ obstat, quod DEUS apud Mosén, gen. cap. viii, v. ult., ita ait; *Posthinc, quàm diu eris terra, sementis, & messis, frigusque, & aestas, & hiems, diesq;, & nox, non cessabunt:* quasi post inundationem demum aquarum Noacho ejusque posteris sic quatuor anni tempora constituerit DEUS. hoc quidpe non magis verum, quàm quòd & dierum & noctium distinctiones tum primum ordinaverit. At, sive ab initio mundi, sive à terrarum demum inundatione ipse DEUS iv anni constituerit tempora; Celtæ nostri prisca, quorum pater atq; conditor omnium Noachi pronepos ASCHENAZES, ab eâ constitutione abiverunt. Sic enim auctor noster, in dicto libro de Germaniâ: *Arva per annos mutant; & superest ager. nec enim cum ubertate & amplitudine soli labore contendunt, ut pomaria conserant, & hortos sepiant, & prata rigent. sola terra seges imperatur. Vnde annum quoq; ipsum non in totidem (decisse videtur, quot nos) digerunt species. hiems, & ver, & aestas, intellectum & vocabula habent: autumnus perinde nomen ac bona 50 ignorantur.* Hodie in parte veteris Celticæ Britannia quum & pomaria serant, & hortos sepiant, & prata rigent gens Germanicæ originis Angli; prisca tamen illa Celtarum consuetudo, tres numerandi tantum species sive partes anni, manet. quidpe hiems his dicitur *winter*; ver, *spring*; aestas, *summer*: autumnus verò nullum habet apud vulgum nomen. physiologi tantum, & astronomi, & si qui alii ex literatorum grege, eam partem ex Latinorum consuetudine ac vocabulo vocant *autumne*. è plebeio literarumque ignaro homine si quæras, quid id no-

- id notet; planè se ignorare respondebit Ceterùm messëm, sive messis tempestatem vocant *harvest*: vero genuinoque autumnii nomine quo etiamnum universa utitur Germania citra Codânium sinum & Cimbricam peninsulam, diversis dialectis, *herbst*, *herbest*, *hervest*, *harvest*. Ac nescio, an istud Angli è Danorum consuetudine; qui & messëm, & autumnum uno eodemque vocabula adpellant *hæst*: nam magnam cum gentis tum lingvæ suæ partem Dani olim misere in Angliam. Tacitus equidem dictam consuetudinem ex eâ causâ Germanis fuisse ait, quòd *neg. pomaria consecerint, neque hortos sepiverint, neque prata rigaverint*. Verùm hoc ego, conjectasse leviter cum magis quàm curatè explorasse, crediderim. Diodorus, sub initium libri primi, de Aegyptiorum theologiâ differens; post memoratos eorum deos Osirin & Isis, id est, Solem & Lunam: τὰς θεάς ἤ, inquit, ἄντ' ἑαυτῶν ἡ φύσις αὐτῶν τὸ σὺν πασι τὰ κόσμον διοικῶν, καὶ Φωνῆς τὸ καὶ αὐξήσεως πάντα τρεμπερῶν ὡρεῶν, ἀοράτων κινήσιν ἢ ἀπειδοῦν ἀπὸ πρὸς ἑαυτοῦ, τῆ τε ἐαρινῆς καὶ θερινῆς, ἔχουσιν ἡν. hoc est: *Hos deos mundum universum gubernare statuunt, nutrienteis & augenteis omnia, tripartitis anni tempestatibus, inadspicibili circummotu absolventibus; nempe vere, æstate, & hieme*. Ex his manifestum est, Aegyptios quoq; totum in treis tantùm digessisse species annum. An igitur his etiam nulla pomaria, nulla prata, nulli horti? Haud opinor. quidpe Aegyptii, non modò sacrorum, & scientiarum, sed omnium etiam rerum, quæ ad commodiorem faciebant vitæ humanæ usum, primos sese inventores prædicarunt. Proinde quum & apud Aegyptios austrinum populum, simulq; apud remotissimam in septentrione Celtarum gentem eadem fuerit observata consuetudo; verisimilius est, antiquissimam hanc fuisse observationem, jam inde à Noachi filiis nepotibusque in Asiâ ante lingvæ confusionem, adeoque fortè ante etiam diluvium usurpatam. Quæritur nunc, quâ tempestate initium anni fecerint Celtæ; veris, æstatis; an hiemis principio? Omnino hiemis credo principio, ut Aegyptii, Hebræorumque vetustissimi. nam id ipsùm conditi ævi fuit initium. Julianus in prædicto hymno: τὸ δὲ ἐνιαυτοῦ κύκλος τὸ δὲ χρόνον ἄλλοι ἄλλοθεν ποιεῖσι. οἱ τὴν ἐαρινὴν ἰσομερῆσιν, οἱ τὴν ἀκμὴν τῆς ἔραρος, οἱ πολλοὶ δὲ φθίνουσαν ἤδη τὸ πᾶσαν, ἢ λίαν τὰς ἐμφανέσας ὑμῶν δωρεάς. id est: *Anni circuli principium alii aliunde faciunt. quidam vernum æquinoctium, quidam adultam æstatem, plerique verò deficientem jam autumnum, ut Solis manifestissima dona celebrant*. In ultimis his haud dubiè & Celtæ. Atque hanc puto habuisse rationem Tacitum, cur à hiemis nomine numerum trium anni partium inciperet.
- 30 Haçtenus igitur de temporum distinctionibus, quibus præci nostri Germani juxtâ cum aliis gentibus usi sunt. Ceterùm diei civilis, sive τριχήμερος per xxiv horas distinctionem nullam illis fuisse, sed naturalibus tantùm matutini, meridiani, & vespertini temporis intervallis notasse diem, ut hodièque Turcis, Arabibus, Persis, Tartaris, & ceteris Orientis gentibus, quibus nulla horologia, consuetudo ea manet, maximè credibile est. nam & illis rudi illo ævo nulla esse potuerunt horologia. Quin omnibus simul ab initio mortalibus hanc diei in xxi v parteis distinctionem in nullo fuisse usum, arguit antiquissima significatio vocabuli ὥρα. quo quodvis temporis spatium, sive breve sive longum, notatum fuit: ita, uti nihil aliud sit, quàm quod Latini *tempus*, & *tempestatem* dixerunt. unde quatuor anni tempora Græci suo vocabulo adpellarunt ὥρας. quo etiam Diodorus usus est in tripartitâ anni
- 40 apud Aegyptios distinctione; ut supra relatum. Apud præcos quoque Germanos nostros haud aliam habuisse vim atque significationem vocabulum *stunde*, quod nunc horam valet, uti credam, hodiernum septentrionalium me inducit usus. quidpe *horas* illi vocant *timar*; quod idem vocabulum quodvis temporis spatium iis notat: pro quo reliqui nunc habent vocem *zeit*, & variante dialecto, *tyd*; Angli tamen in Britannia *time*.

CAPUT XXXIV.

De sacrorum ritibus. ac primùm de sacris lucis, & deorum simulacris.

- 50 **H**ABUISSE præcos Germanos deos jam inde à primordio gentis, item quos habuerint, pluribus supra demonstratum est. cultum eorum, atque sacra qui homines procuraverint, etiam dictum. restat nunc igitur, uti dicatur, quibus in locis, quibusque ritibus sacra fecerint.

Auctor noster, in libro de Germaniâ: *Nec cobibere parietibus deos, neque in ullam humani oris speciem assimilare, ex magnitudine celestium arbitrantur. lucos ac nemora consecrant; deorumque nominibus adpellant secretum illud, quod solâ reverentiâ vident*. Templum aliquod, in quo Deus coleretur, sacrae ei fierent, populum Dei Hebræorum gentem ante Salomonis ævum habuisse, negant disertissimis verbis sacra monumenta, in lib. vii Samuelis; cap. vii. & quamquàm Lucianus, gentilis auctor, in eo libro, quem de deâ Syriâ conscripsit,